

ARVAMUS ÜHINGUÕIGUSE REVISJONI EELNÕUDELE

Edastan Tartu ringkonnakohtu tähelepanekud/seisukohad 21.11.2019 kokkusaamisele.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise osas:

- 1) **Seletuskirja kohaselt luuakse uus hagiliik. Mis see eriline uus hagiliik on? Nõustume Mati Maksinguga, et on küsitavused TsMS § 82¹ lisamises.**
(ÄS eelnõu § 167⁵ lg 4 väljaarvamise avalduse esitanud osanikel õigus esitada hagi ja nõuda osaühingu lõpetamist; § 167⁶ lg 6 väljaastunud osanikul õigus esitada hagi ja nõuda osaühingu lõpetamist; § 177, 178 tühisuse tuvastamise hagi ja kehtetuks tunnistamise hagi;
- 2) **§ 218 lg 2¹ on ebavajalik.**
- 3) **§ 428 lg 1 p 5 muudatused haakuvad ka TsMS §-dega 353 ja 354, mis sätestavad menetluse peatamise juriidilise isiku lõppemisel.**

Äriseadustiku eelnõu

- 4) **Aegumine versus õigust lõpetav tähtaeg**
Nõus Mati Maksinguga, et hagi- ja hagita menetluste erisutamine ei ole selge ja põhjendatud.
Kas erinevate ühingutega seotud vaidlustes ei võiks olla selge ja ühene regulatsioon, kas tegemist on aegumise või õigust lõpetava tähtajaga?
ÄSe § 178 lg 1 teine lause (§ 302 lg 1 teine lause): hagi võib esitada kolme kuu jooksul alates osanike (üldkoosoleku) otsuse vastuvõtmisest, kui seadusest ei tulene lühemat tähtaega.
Seletuskirjast võib järeldada, et soovitakse sätestada õiguslõpetav tähtaeg.
Küsimus, kas see on üheselt arusaadav? **PS sama MTÜS § 24 lg 1,**

Vrd nt KrtS § 29 lg 2 Korterühistu organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise nõue lahendatakse kohtus hagita menetluses... (3) Korterühistu organi otsuse kehtetuks tunnistamise nõude esitamise tähtaeg on 60 päeva otsuse vastuvõtmisest arvates. (4) Huvitatud isiku taotlusel võib kohus ennistada käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud tähtaja. Ennistamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus seaduses sätestatud menetlustähtaja ennistamise kohta sätestatut.

- 5) **Osanikul/aktsionäril on olemas ka teabenõude esitamise õigus (avaldus lahendatakse hagita menetluses). Milline seos on § 178 lg 1¹ (§ 302 lg 1) hagimenetlus ja teabenõude esitamise õiguse vahel?**
§ 178 lg 1¹ esimene ja teine lause (§ 302 lg 1 esimene ja teine lause): täiendav osanike otsuse vaidlustamise alus (osanike otsuse kehtetuks tunnistamist saab nõuda ka siis, kui juhatuse keeldus põhjendamatult andmast osanikule otsuse tegemiseks vajalikku teavet, või kui osanikule antud teave oli ebaõige või mittetäielik).

Töörühma arvates ei ole teabenõude kohtuliku maksmapaneku menetlus täna piisavalt efektiivne (ei ole päris selge, kuidas sellisele järeldusele jõuti).

6) **Kohtute töökoormust võivad mõjutada uued reeglid osaniku osaühingust väljaarvamiseks (vähemusõigused; vt § 167³), aga ka osaniku õigus osaühingust mõjuval põhjusel välja astuda (§ 167⁶), kuna väljaastumise korral on osanikul õigus nõuda õiglast hüvitist ja vaidluse korral määrab hüvitise suuruse kohus (vt § 167⁶ lg 4 kolmas lause). Ka osaniku väljaarvamise puhul peab kohus määrama õiglase hüvitise. Kohtute töökoormust mõjutab ilmselt ka § 202¹, mis annab aluse osaühingu lõpetamiseks kohtuotsusega. Millist mõju võib see kohtute töökoormusele avaldada, analüüs-kontseptsioonist ega seletuskirjast ei nähtu.**

Mittelikviidsete osaühingute osade väärtuse määramine kohtu poolt (kui see ei ole määratud põhikirja või kokkuleppega) § 167⁵ ; § 167⁶ See tegevus võib olla kulukas ja aeganõudev. Ettepanek lisada analoogselt *PankrS eelnõu § 106 lg 4: „Avaldus esitatakse pankrotiasja läbivaatavale kohtule. Kohus vaatab avalduse läbi tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud hagita menetluse korras. Menetlusosalised võivad esitada hagimenetluses lubatud tõendeid. Kohus omal algatusel tõendeid ei kogu.“*

7) **Kes on menetlusosalised nn jätkumenetlustes, kus hagita asjale järgneb hagimenetlus?**

Seletuskirjas on märgitud, et *väljaarvamise hagi esitamise* (see vist ei ole päris täpne, tegemist on osaühingu lõpetamise hagi) õigus on vastavalt kas osaniku väljaarvamise avalduse esitanud osanikel või osaühingust väljaastunud osanikul, kostjaks on osaühing. Kui hagi esitavad osaniku väljaarvamise avalduse esitanud osanikud, **siis see konkreetne osanik ei olegi menetlusosaline**). Kas ei ole võimalik olukord, kus osaniku väljaarvamise avalduse esitanud osanikud on ühtlasi ka osaühingu juhatuse liikmed, kes osaühingut (kostjana) esindavad (õigeksvõtt)?

8) **Osaniku väljaarvamise puhul on § 167³ lg-s 4 kirjas, et tegemist on hagita menetlusega. Seletuskirjast ei nähtu, miks on otsustatud hagita menetluse kasuks.** Kas kaalutud oli ka hagimenetlust (ühe osaniku hagi osaniku vastu)? Osaniku väljaastumise korral on osanikul õigus nõuda õiglast hüvitist, vaidluse korral määrab hüvitise suuruse kohus (vt § 167⁶ lg 4 kolmas lause). Siinkohal ei ole aga märgitud, kas tegemist on hagimenetluse või hagita menetlusega. Kuna ka osaniku väljaarvamise korral tuleb lahendada õiglase hüvitise küsimus, siis võiks ehk asuda seisukohale, et ka osaniku väljaastumise hüvitise määramine on lahendatav hagita menetluses.

Samas § 202¹ lg 1 viitab sellele, et tegemist on hagimenetlusega (osaühingu võib lõpetada kohtuotsusega). Seletuskirjast ei nähtu, miks väljaarvamine ja väljaastumisel määratav hüvitis on lahendatavad hagita menetluses, samas kui osaühingu lõpetamine, mis on nendega tihedalt seotud, on lahendatav hagimenetluses.

Lugupidamisega
Andra Pärsimägi
/allkirjastatud digitaalselt/

Karina Kukkes

